

B. N.
309.

Xm. 195.

DISPUTATIO
DE
SIMPLICIUM
MEDICAMENTORUM
FACULTATIBUS

IX.

*Ex Capitibus 14. 15. 16. & 17. Libri
terti Galeni de simplicium medicamen-
torum facultatibus collecta:*

ET

Publici exercitij gratia in inclyta Argen-
toratensium Universitate proposita

à

MELCHIORE SEBIZIO,
DOCTORE ET PROFESSORE
Medicinæ, Comite Palatino Cæsa-
reo, ac Reipubl. Archiatro:

Respondente

JOHANNÉ CASPARO EPPLIN,
NORDLINGENSI.

•••(•)•••

ARGENTORATI,
Typis EBERHARDI WELFRI.
M. DC. XLIX.

VIRIS

*Generis claritate, doctrina & eruditionis præstantiâ
multarumque rerum usu atque experientia or-
natissimis maximeq; conspicuis,*

DN. JOHANNI JACOBO KIPSIO,
inclytæ Reip. Argentoratensis Quindecimviro
prudentissimo, Domino, Patrono, & Meccenati
suo submissè observando:

DN. ALBERTO WESNERO, majoris Senatus
Adfessori dignissimo, Pharmacopæo peritissimo,
Evergetæ & Promotori suo omni honore pro-
sequendo:

DN. M. IOHANNI ANDREAE KNODERERO,
Pastori Ecclesiæ Neopetrinæ vigilantissimo, Fau-
tori suo magno, hocque nomine plurimùm co-
lendo & suspiciendo:

DN. IOHANNI VLRICI, Diacono Parochiæ
Guilhelmitanæ fidelissimo, Domino & Patrono
suo summè venerando:

DN. IOACHIMO STOLLIO, SS. Theologiæ
Candidato meritissimo, Perillustrium & Gene-
rosissimorum Dn. à Rappoltstein &c. Conciona-
tori laudatissimo, Præceptori quondam suo fi-
liari amore & obsequio honorando:

DN. IOHANNI PHILIPPO FRIDERICI,
publici ærarij Argentoratensis Actuarij dexter-
rimo, Benefactori suo æternùm colendo:

DN. IOHANNI GEORGIO DAMBACH,
Civi Reip. Argentoratensis honestissimo, Amico
suo munificentissimo:

*Hasce studiorum suorum in arte Medica primi-
tias decenti & convenienti animi sub-
missione atque observantia*

offert & dedicat

Johann-Casparus Epplin, Nördlingensis.

PROBLEMA

I.

Um in præcedentibus dictum sit, ita in medicamentorum genere comparatum esse, ut licet videantur simplicia, naturâ tamen sint composita, quæritur, an dogma istud rationibus & exemplis probari possit? Respondet Galenus, tametsi plurima pharmaca ἀπλὰ ὡς αἰθέρην, sensu appareant simplicia, ἢ φύσει tamen esse σύνθετα, natura composita: & sæpius ἐναντιώσασθαι δυνάμεις, maxime contrarias in se habere facultates: nimirum excernendi & fistendi, incrassandi & extenuandi, rarefaciendi & condensandi, illinendi, sive infarciendi & abstergendi, tendendi & laxandi, & sic deinceps, quemadmodum libro 4. ostendetur fusiùs.

Si quærat, an etiam in uno eodemque medicamine partes esse queant secundum primas illas & efficacissimas qualitates, calidam, frigidam, humidam & siccam, contraria? Respondetur, omnino: idque probatur hoc argumento. Si secundæ qualitates earumque facultates inesse possunt simplicib. pharmacis, contraria, poterunt

in esse & prima contraria : quoniam illa ab his
dependent & oriuntur. At prius verum est. Ergo
& posterius. Quod autem Natura contrarias
hasce qualitates in uno simplici commiscere pos-
sit, sequenti confirmatur syllogismo.

Si ars commiscere potest contraria, ita ut
unum remedium contrarias habeat facultates,
v. g. adstringendi, sive cohibendi ventris fluxum,
& eundem movendi, multo magis id Natura præ-
stare potest. Prius præstare potest ars. Ergo mul-
to magis Natura.

Prius declarat Galenus exemplo remedij com-
positi, quod confectum ex Rhu sicco & melle. Hoc
enim ratione seminis Rhois vi pollet adstrictoria:
ratione vero mellis vi abstersoria & vacuatoria.

Illustrat quoque idem prius exemplo rei
naturalis, lactis nimirum, quod & vim ventrem
sistendi, & eundem subducendi in se continet.
Illam quidem ratione substantiæ caseosæ: hanc
verò serosæ causa. Lib. 3. c. 14.

II.

Possitne idem etiam aliorum simplicium
exemplo planum fieri? Omnino. In med'um
autem profert Galenus Brassicam, Betam, Len-
ticulam, Conchulas marinas, Ostrea, jus galli de-
crepiti, Aeris squamam. Hæc enim medicamina
licet sensu videantur simplicia, natura tamen
sunt composita, & facultates habent diversas,
imò & contrarias. Ex quo iterum concluditur,
Naturam uni eidemque simplici necessarias inde-
re

re posse qualitates & virtutes. Nam succus
Brassicæ ventrem solvit: corpus autem, sive sub-
stantia ejus crassa, eundem adstringit: præsertim
si bis terve coquatur. Quod enim in illa acre est
& nitrosum, in jus deponitur. Quod crassum,
terrenum & adstringens, in corpore, sive sub-
stantia brassica manet.

Eadem ratio Betæ est, atque aded omnium
fermè aliorum, quib. sapor aut acer, aut nitro-
sus, aut salsus inest. Hisce enim qualitatib. irri-
tantib. & stimulantib. quæ juri insunt, ventrè va-
quant: crassa vero & adstringente eundem sistunt.

Eadem est & Lenticulæ. Nam tamen si satis
magnam adstringendi potentiam gustui represen-
tare, tamen & virtute ventrem laxandi prædita
est. Decoctum enim illius vim ventris solvendi ob-
tinet. Succus etiam ejus, si gustetur, perspicuam
misturam nobis offert: perinde ac si nitroso auste-
rum quid commisceas.

Eadem Conchularum marinarum, & reli-
quorum Ostracodermorum. Nam succus eorum
salsus est, & proinde ventrem laxat. Caro vero
illum cohibet & stringit. Verum hoc esse depre-
hendes, si conchyliæ ista coxeris, quemadmodum
Brassica coqui solet.

Eadem Gallorum veterum. Eorum namque
jus ventrem ducit: caro vero sistit.

Eadem Squamæ æris, in qua uti gemina est
qualitas, ita & facultas gemina. Adstringit
enim & mordicat. Adstrictoria facultate exul-

ceratas carnes cicatrice obducit: mordicante præ-
humidas colliquat. Quodsi intro in corpus su-
matur, ventrem quidem purgat, sed non cohibet.
Adstrictoria quippe virtus ab acri & purgatoria
superatur, non secus ac si Rhoi scammoniam per-
misceas. Quod enim ex utroque mistum est,
ventrem movet, non sistit, licet austeritas gustu
exuperet. Lib. 3. c. 15.

III.

Num idem dogma etiam alijs arte com-
positis medicaminibus illustrari queat: quod
scilicet ea, quæ saporis & ventriculi roborandi
gratia admiscuntur, purgantia, quibus admi-
scuntur, eatenus vincant, quatenus illorum
sapor manifestè sentitur: ipsa verò purgantia
rursus ea superent facultate alia, nimirum
purgatrice? Maxime. Nam si propter egros,
ne a purgantibus abhorreant, eaque avertentur,
purgantia cum ijs misceantur simplicibus, quæ
vel ori sunt grata, vel ventriculo amica, cuius-
modi est caro mali cydonij, aut palmula, vel ven-
triculum, ne subvertatur, adstringendo roborant,
ut sunt bacca myrthi, mastiche Chia, alia, tunc
purgantia quidem ab istis adstringentibus eate-
nus vincuntur, quatenus gustu non percipiuntur,
ut illa, quæ sibi sunt adjuncta, tamen facultate
alia, & quidem astringentia rursus
superant. Ratio est: quia quæ oris & ventriculi
causa admiscuntur, quantitate sunt copiosa: ideo-
que purgantium saporem sua copia obscurant
&

habet, purgare dicitur, nemo etiam mirari debet, multoque minus pro ἀλόγῳ καὶ ἀτόπῳ habere, si perhibeatur, aloem purgare, non obstante, quod etiam adstringentem insitam sibi obtineat qualitatem. At prius nemo miratur, neque pro absurdo habet. Ergo neque posterius mirari, aut absurdidatis arguere debet.

Regeres procul dubio. Si purgantia adstringentibus admista, fortiora efficacioraq; sunt adstringentibus, quib. in compositione sunt addita, deberent etiam gustus organum, linguam, magis afficere. At hoc non faciunt: quia adstringentium sapor, qui ori gratus, & ventriculo salutaris, quoniam illum confortant, præpollet. Ergo purgantia adstringentibus fortiora & efficaciora in una eademque compositione non sunt. Respondet Galenus hoc argumento. Quæ à copia & quantitate aliorum sibi adjunctorum quasi obruuntur, ea vires initio suas exerere nequeunt, & per consequens gustus organum magis afficere non possunt. At purgantia à copia adstringentium in compositionibus quasi obruuntur. Ergo vires suas initio exerere, & gustus organum magis afficere non possunt.

Si quæras, quænam causa sit, quod compositiones illæ, quæ ex adstringentibus & purgantibus sunt conflatae, foris quidem adstringant, intus verò purgent, responderet idem Galenus, causam esse, quia quod in talibus compositionibus purgat, ab eo, quod adstringit, foris separatim non est.

Intus

Intus verò in ventriculo separatio hæc facta est. Quo fit, ut, cum adstringentia in mixtura præponderent, purgantia quasi obruantur. Separatione autem facta, purgantia operentur & alvum moveant.

Quod autem separatio virium in causa sit, ut purgatio non succedat, exempla aloës, aris squama, & aris usti docent. Nam si simplicia ista accurate laventur, aut debiliter, aut planè ventrem non subducunt. Quid ita? quia per loturam separata est vis purgatrix ab adstrictoria. Lib. 3. c. 15.

IV.

An etiam ex saporum differentia, quæ in adstringentibus observatur, probari possit, σύνθετα esse, quæ ἀπλά, simplicia putantur? Affirmativam tuetur Author: idque hunc in modum probat. In quibus sunt diversi sapor, in ijs etiam sunt diversæ qualitates, & consequenter etiam diversæ facultates & substantiæ, sive partes. At in adstringentibus pharmacis sunt diversi sapor. Ergo & diversæ qualitates, & consequenter etiam diversæ facultates & substantiæ.

Minor probatur. Quæ ita comparata sunt, ut quedam illorum sint mitia ac suavia, ac proinde esui apta; quedam verò molesta, ingrata & medicamentosa, in ijs sunt diversi sapor, diversæ qualitates, facultates, & partes. Atqui adstringentia ita sunt comparata, ut quedam
I 5 sint

sint mitia & suavia, esuique idonea: quaedam
molesta, ingrata & medicamentosa. Ergo in ad-
stringentibus diversi sunt sapor, diversa quali-
tates, facultates & partes. Nam si omnibus ad-
stringentibus unicus tantum inesset sapor, unica
qualitas & facultas, haud sanè inter ipsa alia
essent esui apta, alia medicamentosa, sed tantum
in adstringendo inter se καὶ ἕτερον καὶ μᾶλλον
differrent. At consequens est falsum. Ergo &
antecedens.

Consequens probatur sensu gustus. Etenim
Pyræ, Poma, Mala Cydonia, & Punica, adstricto-
ria sunt, sed gustu suavia. Aloë verò, squama
eris, æque ustum itidem στυλικά quidem sunt,
sed ingrata & φαρμακώδη. Lib. 3. c. 15.

V.

Sitné eadem ratio etiam in alijs simplici-
bus, ut & diversi sapor, & diversæ quali-
tates, & diversæ partes ijs insint? Affirma-
tur: cum hoc tamen discrimine, quod diversitas
ista in alijs percipiatur manifestè & evidenter:
in alijs verò obscure: ita ut eam ratione collige-
re oporteat: & quidem à posteriori: h. e. ab ef-
fectu. Ipsa quidem στυλικά adstrictio, unum quid
in omnibus, qui eam possident, efficit: & non so-
lùm στυλικά, sed etiam reliquæ omnes qualitates:
non aliud v. g. in aloë, aliud in malo Punico.
Quia verò nullum omninò simplex ab alijs quali-
tatibus sincerum, (καθαρὸν ἀκριβὸς καὶ ἁμικτόν)
reperitur, ideo diversi effectus ab alijs atque alijs
adstrin-

adstringentibus simplicibus conspiciuntur: qui tamen non adstringentibus per se, sed qualitatibus, quae adstringenti adstant, accepti ferendi sunt.

Confirmat Galenus istud hoc argumento. Si non idem effectus eduntur ab omnibus adstringentibus, sed alij ab alijs, sequitur, illos effectus diversos non ipsi adstrictioni ascribendos esse. At idem effectus ab omnibus adstringentibus non eduntur, sed alij ab alijs. Ergo diversi illi effectus non adstrictioni, sed qualitatibus alijs, cum adstrictione in uno simplici complicatis, ascribendi sunt.

Minor illustratur exemplo multorum adstringentium simplicium. Nam alius effectus est mespili, alius squamae aris, alius aloës, alius mororum, alius gallae, alius malicorij, alius aluminis, alius rhois obsoniorum.

Hinc concludit Galenus, quod melius fuisset, si qui de adstringentium medicamentorum viribus docuerunt, in genere $\pi\epsilon\sigma\iota$ τῶν σὺψων ἀντῆς, de adstrictione ipsa verba fecissent, quam $\pi\epsilon\sigma\iota$ τῶν σὺψων, de adstringentibus. Nam quod adstringit, non modò adstringit, sed quia praeter adstrictionem etiam alia quabilitate, v. g. acri, pingui, dulci, amara, salsa aut acida, instructum esse potest, ideò praeter adstrictionem etiam alios producit effectus.

Distinguenda igitur inter se sunt ἡ σὺψις, adstrictio, καὶ τὸ σὺψον, adstringens pharmacum.

Vnum

Unum enim idemque nequaquam sunt. Id quod Galenus hoc medio planum facit.

Si adstrictio perpetuo id unum solum est, quod est, & esse dicitur, adstringens vero nequaquam, sequitur, hac duo unum idemque non esse. Prius est verum. Ergo $\sigma\upsilon\psi\iota\varsigma$ & $\sigma\upsilon\phi\omicron\nu\ \phi\acute{\alpha}\rho\mu\alpha\kappa\omicron\nu$ unum idemque non sunt: & propterea de utroque seorsim agendum est.

Minor confirmatur. Quae diversimode operantur, & diversos effectus edunt, ea unum idemque non sunt. Adstrictio & adstringens medicamen diversimode operantur, & diversos effectus edunt. Ergo unum idemque non sunt.

Hac Minor rursus stabilitur. Quod unum quid est, & nullam aliam in se qualitatem habet, unum solum operatur: contra, quod varium est & multiplex, aliasque qualitates sibi adjunctas habet, id varia quoque producit. Atqui adstrictio unum quid est, & quae adstrictio, nullam aliam in se qualitatem habet: adstringens vero varium est & multiplex, quoniam praeter adstrictionem etiam alias possidet qualitates, v. g. acrem, salisam, acidam, aliam. Ergo adstrictio unum solum operatur: adstringens multa. Sequitur igitur, adstrictionem & adstringens operari diversimode.

Si quaeras, utrum $\tau\omicron\ \sigma\upsilon\phi\omicron\nu$, adstringens medicamentum, per illas qualitates equaliter operetur, respondet Galenus negando. Concedit quidem, id per alias illas qualitates semper agere, sed

sed per hanc evidentius, per illam obscurius.
Evidentius per illam, quæ prædominatur: obscu-
rius per eam, quæ minor atque infirmior. Quam-
vis & corporum, quib. remedia applicantur, di-
versitas faciat, ut una qualitas non semper uno
modo operetur in omnibus. Videmus enim & lac,
& lentem, & brassicam, quamvis adstringenti
polleant qualitate, tamen non in omnibus simili-
ter operari: verum horum quidem alvum citare,
illorum verò sistere. Cujus rei causa sequenti ser-
mone explicabitur. Nunc sufficiat scire, plerisque
simplicibus contrarias tum qualitates, tum facul-
tates inesse. Lib. 3. c. 15.

VI.

An non absurdum esse videatur, statuere,
in uno eodemque simplici qualitatem & fa-
tatem esse *συστηνὴν καὶ καθαρῶσιν*, adstringen-
tulem & purgantem: cum hæ facultates &
qualitates sint contrariæ: contraria autem in
uno subjecto esse nequeant? Respondet Gale-
nus, veteres quidem credidisse, hasce qualitates
contrarias esse: sed asseverat, se procedente ser-
mone ostensurum, contrarias non esse. In presentibus
autem monstrasse, etiamsi quis eas contrarias esse
ponat, tamen nil inde absurdum sequi: cum fieri
possit, ut vel maxime contrariæ tum qualitates,
tum facultates uni substantiæ insint.

Probat istud hac ratione. Nam si in succis
stirpium aliud est, quod est gravissimum, aliud
quod levissimum, aliud, quod toti succo permix-
tum,

rum, sequitur uni eidemque simplici contrarias
inesse qualitates. Prius est verum. Ergo verum
& posterius.

Prius declarat exemplo succi Rosarum:
In hoc enim aliquid est gravissimum, quod amur-
ca in oleo, & faci in vino proportione respondet:
aliquid levissimum, quod simile flori cuique suc-
co supernatanti: aliquid tertium, quale est,
quod in musto fervet: aliquid denique quartum,
quod est purissimum, & εἰς ἀπὸ πρῶτου, sincerissi-
mum, cujus tria priora sunt excrementa.

Obijcies: Atqui hac partium disparitas non
in omnibus apparet succis. Respondet Author,
non propterea negandum esse, succis eam inesse.
Causam vero, cur non in omnibus aequè appareat,
esse, quia succi non sunt unius ejusdemque na-
tura. Quosdam enim vel propter substantiae &
misionis perfectionem, vel propter caloris uberta-
tem, vel propter crassitiem, vel lentorem, ut vi-
num, oleum, & mel, durare diu admodum: alios
vero, ut succum rosarum, aliarumque quarundam
plantarum citò acescere, corrumpi & putrescere:
adde ut neque ζέσθαι, ebullitione, neque διασπασθῆναι,
secretione eorum has excrementorum species in-
venire perspicuè liceat. Quò vero durent diu-
tius, opus esse vel coctione, vel alterius alicujus
perdurantis succi mistura. Nam si rosarum suc-
cis vel cum melle misceatur, vel oleo incoquatur,
vel rose rose in illo infundantur, longo temporis
spatio insorruptè asservari queunt. Quod autem
&

& in hisce quatuor illa partes, sive substantia, succus scilicet sincerissimus & purissimus, & tria excrementa revera insint, facile exinde conyeci potest, quia non unus & idem sapor, sed mixtura quaedam saporum in illis gustu sentitur. In rosis enim & adstrictio, & amaritudo, & dulcedo, & mordicatio quaedam levis atque exigua percipitur.

Sic igitur ratiocinari licet. In quibus non unus & simplex, sed varius & multiplex sapor observatur, in illis etiam non una, sed varia est & substantia partium, & qualitas, & facultas. Atqui tum in rosis, tum in multis simplicibus alijs, non unus & simplex, sed varius sapor observatur. Ergo & in rosis, & in multis simplicibus alijs non una, sed varia substantia partium, varia qualitas & facultas inest.

Quod igitur in quibusdam succis diversitas partium evidenter conspiciatur, causa est, quoniam illi dictas ob causas perseverant diu, & propterea etiam diversa illa partes, ex quibus constant, a se invicem separantur, ut liquet in oleo, vino, & melle. Quod eadem diversitas partium in reliquis non ita sit manifesta, in causa est, quia prius corrumpuntur, quam separatio diversarum partium fieri possit. Lib. 3. c. 15.

VII.

Possetné probabiliter colligi alia aliqua ratione, rosis, & stirpibus quibusdam alijs, diversas inesse partes, qualitates & facultates,

tes,

tes, si vel maximè neque dulcedo, neque amaritudo, neque acrimonia &c. in illis deprehenderetur? Posset omninò. Et quidem ex eo, quod non extremè adstringant. Nam quod quidem adstringit, sed non τελείως, perfectè & extremè, id aliorum quoque saporum misturam indigitat. Rosæ, & quedam stirpes alie, adstringunt quidem, ast non τελείως. Ergo aliorum etiam saporum misturam indigitant: & per consequens nos de diversitate partium, qualitatum, & facultatum certiores reddunt.

Major probatur. Si quod τελείως καὶ ἄκρως, perfectè & summè adstringit, unicum solum adstringentem saporem nobis inesse demonstrat, sequitur, quod adstringit remissè, aliorum etiam saporum misturam nobis indigitare. At prius verum est. Verum ergò & posterius. Αἱ γὰρ ἰσὼν ἐναντίων ἐπιμιξία τὰς ἄκρότητας θραύσει, contrariorum enim mixtura summitates frangunt. L. 3. c. 15.

VIII.

Num & alia supersit ratio, qua confirmetur, contrarias facultates uni alicui inesse medicamini, tum simplici, tum composito? Omninò, eaque elicitur ex cap hujus libri 16. Etenim, si actiones contrariæ uno eodemq; tempore ab uno eodemque medicamento in nostris celebrantur corporibus, sequitur, facultates illi inesse contrarias: quoniam actiones à facultatibus proficiscuntur. At prius verum est. Ergò & posterius.

Prius

Prius aliquot exemplis illustrat. Primum est mixtura mellis & absinthij. Nam si parem absinthij portionem melli exquisito permistam lingua imponas, compositio inde fiet γλυκύπικρα, dulcisamara: & lingua non alio tempore dulcedinem mellis, alio verò absinthij amarorem: neq; alterum solummodò saporem, sed utrumque percipiet.

Secundum compositio succi austeri & nitrosi, tum artificiosa, tum naturalis. Eodem namque tempore lingua utriusque succi saporem sentit. At si sentit, utique & afficitur, idque pro horum succorum viribus.

Tertium mixtura succi solani & chamemeli, qua inflammata alicui parti applicatur. Nam si parti phlegmone laboranti solani succus admoveatur, deprehendetur, eam & densari, & constipari, & διαπνοὴν cohiberi. Ideoq; si plusculo tempore idem succus continuetur, pars certè inflammata rubra non manebit, sed aut livida, aut prorsus nigra reddetur: quemadmodum idem etiam contingere solet in medicatione erysipelatis. Sæpenumero enim plerisque Medicis accidere solet, ut, cum affectam partem immodicè refrigerant, eam & duram, & nigram efficiant. Quod si verò non solanum, sed chamemelum accensa particule adhibeas, eam contrario prorsus modo affici animadvertes. Rara quippe, fusa, mollis & laxa evadet, multumque illius superfluitatis, quæ sub ipsa continetur, transpirabit, nec li-

V

vida

vida amplius nigrave erit, licet vel plurimis deinceps diebus chamamelo utaris. Fundere enim hoc ac digerere potest per halitum, nequaquam contrahere, aut condensare, aut transpirationem impedire. Liquet ergo ex his, solano chamamelum esse contrarium. Quod verò, si utrumque simplex commisceas, evidenter utriusque vires observentur, experientia docet. Si enim simul solano & chamamelo impositis, pars inflammata neque ita densa, dura, tensa, lividaque reddatur, atque si solo usus esses solano: neque adeo rara, laxa, mollis, rubensque fiat, ac si solum adhibuisses chamamelum, sed pars mediam acquirere constitutionem cōspiciatur, sequitur, utrumque medicamen secundum suam operatum esse facultatem. Nam si neutrum egisset quicquam, sed quievisset utrumque, sanè pars agra haud dubiè eum servasset affectum, quem ab initio habebat: non secus, ac si nihil omninò illi fuisset impositum. Sin autem alterum quidem eorum fuisset operatum, alterum verò penitùs devictum, non Diáθεσιν mediam, sed extremarum alteram perpeffa pars agra esset. At si utrumque egit, eaque contraria fuère facultatibus, utique contraria eodem tempore corpus est perpeffum. Nec enim partitis inter se agendi viribus operabantur: v. g. priori diei parte solanum, posteriori chamamelum. Ἀναπόδης γὰρ ἢ ὑπόθεσιν αὖτις, nugax enim hæc est suppositio, nec solùm demonstratione, verùm etiam omni probabilitate destituta.

Quem-

Quemadmodum igitur in compositis pharma-
 cis mirum non est, si contrarij affectus corporibus
 simul infligantur: ita neque in simplicibus, quæ
 quidem πρὸς τὴν αἰθροσίαν simplicia apparent, πρὸς
 δὲ τὴν φύσιν αὐτῶν composita sunt. Et veluti nos
 in illis, quæ componimus & commiscemus, nunc
 v. g. plus adstringentis succi indimus, modò plus
 dulcis, aut amari, aut salsi, aut acris, aut alte-
 rius cujusciam contrariorum: aliquando verò por-
 tionibus equalibus simplicia inter se miscemus: sic
 quoque Natura in arboribus, fruticibus, animali-
 bus, & in ipsa quoque terra, contrarios miscere
 succos, paribus aut portionibus (τοῖς ὄγκοις) aut
 viribus (ταῖς δυνάμει) solet. Solet etiam quan-
 doque alterum efficere, qui vincat & superet.
 Unde actiones eorum in mistura equali similes
 evadunt: in imparibus verò diversa. Lib. 3. c. 16.

IX.

Nihilné referat, adstringentem succum di-
 cas, an adstrictionem? Refert sanè. Nam ἡ σύ-
 ψις ἐν ἀπλῶν φάρμακων νοεῖται, una res simplex in-
 telligitur: τὸ δὲ σύψον, adstringens, διπλὸν σῶμα
 ἐστὶ, duplex corpus est, quemadmodum & τὸ θερ-
 μαῖνον, calefaciens. Hoc enim partim simplex
 est & summum, (ἀπλῶν καὶ ἄκρον) ut ignis: par-
 tim ἐπικρατεῖα, per exuperantiam caloris, ut san-
 guis. Sic τὸ σύψον geminum est: aliud ἄκρον sum-
 mum: cujusmodi sunt alumen, melantheria, sive
 atramentum sutorium, galla, & rhus, sive sumach:
 aliud, quia adstrictionis cujusdam est particeps:

ut pyrum, vinum, pomum, & rosa. Nam minimum in rosa est, quod adstringit, multis numeris eo, quod tale non est, superante. Propterea etiam adstrictionis istius effectus sunt leves atque exigui, tanti nimirum, dum a facultate χαλασικῆ, quæ rosæ inest, corporum illi admotorum τὸν⊕, robur, non exolvatur. Itaque mirum non est, rosam medicinam esse inflammationum, ac potissimum in earum augmento, magis autem in principio. Lib. 3. c. 16.

X.

An oleum rosaceum, quod ex oleo olivarum maturarum & succo rosarum est confectum, optimum sit inflammationum remedium in augmento? Agentem tuetur Galenus, docetque, in principio inflammationum convenire ἀποκρυστικά, repellentia: in statu διαφορῆτικὰ, digerentia & discutientia: in augmento ἀποκρυστικά & διαφορῆτικοῖς permista.

Primum membrum ita probat. Quo inflammationis tempore influxus vigent humorum, eo ἀποκρῦναι καὶ σῆλλαιν χρῆτας ἐπιρροὰς, repellere & comprimere decet influxus. At in principio inflammationum influxus humorum vigent. Ergo eo uti decet repellentibus & comprimentibus, ut humores retrocedant & exprimantur.

Secundum hac ratione. Quo inflammationis tempore influxus humorum desit, eo qui influxerunt per halitum digerendi sunt & insensibiliter dissipandi. At in statu, sive vigore inflam-

matio-

mationis influxus humorum desit. Ergo eo sunt digerendi & dissipandi.

Tertium hunc in modum. Quo inflammationis tempore humores partim adhuc influunt, partim jam influxerunt & impacti sunt, eo & repellere, & digerere oportet. Repellere, ut quod influit retrocedat; digerere, ut quod influxit & imbibitum jam est, insensibiliter evacuetur, & discutiatur. Atqui in augmento inflammationis humores partim adhuc influunt, partim jam influxerunt, & imbibiti sunt. Ergo eo & repellere, & discutere eos oportet.

Majoris consequentia sic confirmatur. Quo inflammationis tempore contrariae adsunt indicationes, illo etiam ijs per ejusmodi remedia occurrendum, quae utrisque indicationibus satisfacere possint. At tempore augmenti adsunt contrariae indicationes. Ergo ijs per ejusmodi remedia occurrendum, quae utrisque indicationibus satisfacere possint. Talia autem sunt illa, quae & repellendi, & digerendi facultate pollent. Nam semel unoque impetu, (ἀθρόως) ab adstringentibus, contrahentibus & repercutientibus medicamentis, quae tunc humores retrudant, tunc partem affectam constringant, ut quod influxit, exprimatur, & pori partis occludantur, quod minus influentes humores admittant, ad τὰ χαλῶντα, laxantia, καὶ τὰ χέοντα, fundentia, τανσίρε, ἄτονον est. Nam qualis est conditio morbi, talis etiam debet esse conditio remedij. At in augmento inflammationis, morbi

conditio est media inter contraria. Ergo & media debet esse remedij conditio: talis scilicet qua neque, ut in principijs, adstringat: neque, ut in vigoribus, digerat. Quicquid autem medium est, id ex contrariis est mistum. Cum igitur augmentum inflammationis medium tempus sit inter principia earum & vigorem, idcirco medium etiam remedium exposcit, quod partim digerendi, partim repellendi virtutem obtineat. At tale medium est oleum Rosaceum supra descriptum. Merito igitur presidium in inflammationum augmento optimum censetur. Lib. 3. c. 17.

XI.

Num oleum rosaceum etiam aliam ob causam in inflammationum augmento maxime conducibile sit? Galenus responderet etiam hanc ob causam conducere oleum istud, quia sit tenue, tepidum, & exiguam habeat adstrictionem: insuper etiam non statim effluat, sed parti, cui adhibetur, inhereat & immoretur.

Argumentari autem videtur hunc in modum. Q. remedium in profundum penetrat, & in parte affecta immoratur, id conducibilius est in augmento phlegmonum ijs, quæ hoc non præstant. Atqui oleum rosaceum in profundum penetrat, & in parte affecta immoratur. Ergo conducibilius est in phlegmonum augmento illis, quæ hoc non præstant.

Minor probatur, quod hæc oleum rosaceum efficiat.

Etenim,

Etenim, Q. corpora exiccata magis humectat
& emollit, quam oleum simplex, aut hydrelæum,
quod ex oleo & aqua mistum est, id magis pene-
trat, quam alia. At oleum rosaceum exiccata
corpora magis humectat atque emollit, quam vel
oleum simplex, vel hydrelæum. Ergo magis pene-
trat.

Minorem hujus probationis probat expe-
rientia. Nam prædensas coriaceas tunicas oleo
rosaceo tritas fuisse constat: quas non ita bene
emollire & humectare potuerunt oleum & hy-
drelæum: idque propterea, quia crassiorum sunt
partium, quam ut penitus imbibere ac penetrare
queant. Quod igitur est tenuium partium, id
magis penetrat, & si virtute polleat humectandi
atq; emolliendi, etiam magis humectat & emollit
que exiccata sunt atque indurata, quam ea, que
partium sunt crassarum. At oleum rosaceum te-
nium est partium: oleum simplex & hydrelæum
crassarum. Ergo illud magis penetrat, & quia
humectat atque emollit, etiam magis hoc præstat,
quam vel oleum simplex, vel hydrelæum.

Obijcies: Quod adstringit, id penetrare in
profundum non potest. Oleum rosaceum adstrin-
git. Ergo in profundum & altè penetrare nequit.
Respondet Galenus: Quod paululum solum ad-
stringit, plurimum autem in se habet essentie,
tùm tenuis, tum tepida, tantum abest, ut præ ad-
strictione ingredi altius prohibeatur, ut etiam ab
ea magis juvetur: ratio est, quoniam à vi ad-

strictoria quasi impellitur. At oleum rosaceum paululum solum adstringit, plurimum autem in se essentia tenuis & tepida habet. Ergo adstrictionis ratione penetrare minimè prohibetur, sed potius ab ea iuvatur.

Idem dogma Galenus etiam hoc modo confirmat. Si quæ valdè adstringunt, & crassæ sunt admodum substantiæ, frigida insuper, ut austera & acerba, minimè penetrant, sed primo statim contactu superficiem partium condensant, humoremque ingredi imbibique prohibent, sequitur, quæ parùm adstringunt, & tenuis sunt essentiæ, tepida item naturæ, facere contrarium. At prius verum est. Verum igitur & posterius: quoniam contrariorum contrarij sunt effectus.

Deinde, si quæ valdè tenuia sunt & calida, humores partium potius digerunt & discutiant, quàm ut alios in illas introducant, sequitur, quæ modicè & tenuia, & calida sunt, hoc non facere, sed propter tenuitatem penetrare, propter humiditatem emollire & humectare, propter tepidam caliditatem humores partium minimè absorbere. At oleum rosaceum modicè tenue est, calidumq; non excessivè. Ideoque & penetrat, & humectat, & emollit.

Ratio est: quia cùm modicum duntaxat calorem in se habeat, nimirum olei communis ratione, ex quo & ex succo rosarum est compositum, partium humores minimè digerit. Cumq; exigua præditum sit adstringendi virtute, quæ tenues
parti-

particulas meatum jam ingressas propellere queat
in profundum, ipsamque superficiem extrinsecus
constringere quadantenus ac condensare, idcirco
humectare dicitur efficaciter. Adstrictionis quip-
pe vehementioris natura est, ut meatus occludere
præoccupans, vicinamque substantiam ad se con-
trahens, constipansque, ijs, quæ humectare valent,
impedimento existat. At quæ adeo debilis est, ut
in oleo rosaceo, quæ vincatur potius, quam vin-
cat, tenues calidasque rosacei particulas perver-
tere nequit, sed ubi illæ altiùs penetraverint, in
ipsam jam tum superficiem agere incipit, consti-
pando, contrahendo, ac pro viribus condensando.
Ex quo necessario sequitur, ut quæ corpuscula
exigua meatus ingredi anteverterint, intro pro-
pellantur, ac meatibus præclusis foràs regredi ar-
ceantur.

Commendatur igitur oleum rosaceum in aug-
mento inflammationum, tum quod tenue sit, te-
pidum, modicèque adstringens: tum quod pene-
tret, & in parte inflammata immoretur. Pene-
trat autem, quia tenue: immoratur autem diu-
tiùs, quia modicè adstrictorium. Vnde fit, ut &
ad profundas, & ad superficiarias affectiones
conferat. Ad illas, quia penetrat: ad
has, quia immoratur. Lib.

3. C. 17.

V S CORO-

COROLLARIA.

I.

Qua virtute serum lactis alvum subducere dicatur? Cùm Galenus l. 3. simpl. c. 14. asseveret, caseosam lactis substantiam alvum sistere, serosam autem eandem movere, merito queritur, qua virtute id prestet? Respondetur, caseosam illud facere, quia crassa, solida & terrena: serosam verò, quia abstersoria qualitate prædita: idque propterea, quoniam nitrositatis aliquid in se habet: & plus quidem serum caprinum, quàm vaccinum.

II.

Sitné serum lactis frigidum, an calidum? A prædominio frigidum, quia aqueum. At aqua omnis, que quidem simplex, & potabilis, frigida. Interim tamen, quoniam serum nitrosum quodammodo est, ideo caliditatis aliquid in se habet. Non enim absurdum est, si dicatur, uni alicui simplici contrarias inesse qualitates. Probat enim Galenus hoc prolixè & operosè libro 3. simpl. cap. 14. & 15. exemplo Brassicæ, Betæ, Lenticulæ, Conchularum marinarum. Probari quoque potest exemplo Rhabarbari nostri, quod & purgandi, & adstringendi facultate præditum.

III.

Cur jus Galli decrepiti alvum cieat: caro verò

verò illius eandem cohibeat? Ita docet Galenus l. 3. simpl. c. 15. Sed rogatur, quæ effectus istius sit causa? Respondemus, carnem veteris, & decrepiti quidem galli alvum sistere, quoniam crassa, lenta, sicca atque dura, quemadmodum & aliorum animalium, quæ senio confecta. Ius verò illius ventrem solvere, ea ratione, qua serum, quia nitrosum. At quod tale, irritat, stimulat & abstergit. Quæres, unde istam virtutem habeat? Respondetur à carne, quæ quodammodo salsa. Senilibus enim corporibus haud parum salsa pituita inest: cujus ratione senes & pruritu, & cachexia, & alvi fluxu, & stranguria, ab Hippocrate aphor. ult. s. 3. laborare dicuntur. Quamvis & alia horum affectuum cause esse queant.

IV.

Cur Galenus libro 3. simpl. c. 15. asseveret, conchyliorum marinorum succum ventrem laxare: carnem verò illum compescere? Eadem illorum est ratio hoc nomine, quæ galli decrepiti. Succus alvum movet, quia salsus. Abstergit ergò, & ad excretionem irritat. Caro verò illam coërcet, quoniam lenta, crassa, dura, & solida.

V.

Quæ causa, quòd adstringentia & ventriculum, & reliqua viscera corroborare dicantur? Quia unitam compactamque partium substantiam conservant: quo fit, ut & calor earum
nati.

nativus unitus maneat : & spiritus minus disti-
pentur. Hinc lib. 13. meth. medend. cap. 15.
scribit, Attalo curam inflammationis hepatis pes-
simè cessisse, & Theagenem sustulisse è medio ;
quòd singulis diebus id calente oleo perfuderit : &
mox χαλασικόν, relaxans cataplasma foris illi
imposuerit ; communi duntaxat indicationi, quæ
est impacti sanguinis evacuatio, intentus : nihil
quicquam de nobilitate, & necessitate hepatis sol-
licitus : cum tamen illi, tanquam Ἰὼς θρεωτικὴς
δυναμικὸς ἀρχὴ καὶ πικρῶτα ἰῶν φλεβῶν, adstrin-
gentia competant, utpote quæ tonum illius sate-
rum tectumque conservent.

VI.

Num sola adstringentia partes confor-
tent? Nequaquam. Sunt enim confortantia va-
ria & multiplicia ; duplici tamen classe compre-
hensa. Quædam enim roborant manifesta, quæ-
dam occulta qualitate. Quæ manifesta qualita-
id faciunt, vel adstringendo nativum calidum
conservant ; vel proprium temperamentum custo-
diunt ; vel intemperiem alterando naturale tem-
peramentum restitunt ; vel noxias & superfluas
humiditates absorbent, digerunt, vacuant ; & sic
aut per se, aut per accidens solùm, propriè vel
impropriè corroborant. Quæ occulta qualitate
& facultate robur addunt partibus, varia simi-
liter sunt, ex albo vegetabilium, animalium, mi-
neralium fossilium & marinorum corporum de-
prompta. Ex Vegetabilibus sunt Melissa, Ange-
lica,

lica, Ruta, Crocus, grana & succus Alkermes &c.
Ex animalibus Os è corde Cervi, Moschus &c.
Ex fossilibus & mineralibus Aurum, Lapides
pretiosi, Sapphirus, Smaragdus, Hyacinthus, Terra
Lemnia, & Sigillata &c. Ex marinis Ambra,
Margarite, Corallia &c.

VII.

An verum, quodd ab esu adstringentium
quibusdam alvus subducatur? Hujus proble-
matis meminit Galenus lib. 2. de alim. facult.
c. 22. & dicit, se tum ratione, tum experientia
didicisse, quod τὰ σπλινα, qualia sunt cydonia, &
pyrorum pomorumque quedam genera, postremo
loco esitata, ventrem ijs subducere soleant, quib.
stomachus est debilis atque infirmus. Ventricu-
lum enim roborando, faciunt, ut ad expellendum
deorsum, quæ in se continet, incitetur. Id quod
tum in quibusdam alijs, tum vel in primis etiam
in Prota, Oratore, Galenus se expertum testatur.

VIII.

An Cicutâ, Mandragora, Hyoscyamus, Pa-
paver, &c. extremè sint frigida, hacque frigi-
ditate νασπινα? Agentem defendit Galenus
passim: præsertim verò l. 1. simpl. c. 3. & 12. nec
non l. 3. simpl. c. 18. Nos frigida quidem illa esse
concedimus: sed frigiditate νασπινα esse inficia-
mur. Νάσπις enim verè proprièq; dicta, qua &
sensus stupefiunt, & dolores sopiuntur, & somnus
accerfitur, & fluores inhibentur, & mens turba-
tur, non à frigiditate, sed occulta qualitate pro-
venit.

venit. Aliàs enim & alia insigniter refrige-
rantia, ut glacies, nix, grando &c. similia infer-
rent symptomata, quod tamen hætenus usu com-
pertum minimè fuit. Et minima portio ho-
rum simplicium $\nu\alpha\pi\kappa\omega\sigma\iota\upsilon$ inducit, quod magna
nivis, glaciei & grandinis copia facere non potest.
Malitia quoque istorum simplicium calorificis
emendaretur remedijs. Et symptomata ab ijs
invecta ab ÷sdem tollerentur è medio, si sola nu-
daque frigiditate excedente $\nu\alpha\pi\kappa\omega\lambda\iota\mu\grave{\alpha}$ essent.

IX.

Qua de causa vinum frigidus pariat affe-
ctus? Experientia testatur, bibones, qui Baccho
semper litant, vinoque interdum & noctu ma-
dent, frigidis obnoxios esse morbis, apoplexia, pa-
ralysi, catarrhis, articulorum doloribus, cruditati-
bus, &c. Haud ergo immeritò queritur, qua
huius rei causa sit, cum vinum calidum sit, &
proin affectus sua natura similes procreare de-
beat? Respondetur, vinum per se frigidus morbos
minimè creare, sed tantum per accidens: vel
quod calorem nativum immodicè potum quasi
suffocet, & extinguat, ut majus lumen minus: vel
quod halitibus suis caput impleat, qui postea in
aquas vertuntur, dictorumque vitiorum causa
existunt.

X.

Rectène veterum quidam acetum dixè-
rint vini cadaver, & vinum mortuum? Sic
dixisse illud Galenus l. i. simpl. c. 17. attestatur:
&

& rectè quidem: quoniam ex vini corruptione
natum. Perijt enim vinum, & inde acetum pro-
ductum.

XI.

Utrum acetum putridum quid sit? Haud
opinamur. I. quia instar putridorum liquorum
minimè fœtet. II. quia putredini potenter re-
sistit, non secus atque sal. III. quia instar re-
rum putridarum minime humidum est, sed vali-
dè siccatur. IV. quia diutissimè durat, & eò qui-
dem diutiùs, quò est acidius & acrius: cum ta-
men alia, quæ putrescunt, brevi prorsùs inte-
reant.

XII.

Unde hydropicorum sitis, cum copia in
illis sit aquæ, quæ frigiditate & humiditate
sua sitim aliàs restinguit? Aqua simplex & po-
tabilis sitim delet, quia frigida & humida. Talis
autem hydropicorum aqua non est: sed serum
corruptum: quod si diutiùs fuerit in ventris ca-
vitate detentum, non secus, ac residues stagnantes-
que aquæ, quæ immotæ uno eodemque in loco
persistunt, putredinem acquirit. Salsum prætereà
est. Ideoque calidum siccumque: & hac gemina
qualitate sitim, quæ appetitus frigidi & humidis
ab Aristotele 2. de animo dicitur, inducit.

XIII.

Nunquid Aloë venarum orificia claudat,
an verò aperiat? Claudere illa videri posset:
tùm quia adstrictionis est particeps: tum quia
empla-

emplastica : tùm quia vulnera glutinat : tùm
quia foris admota sanguinis eruptiones sistit. Ve-
rùm experientia docet contrarium, cui Galenus
in dijudicatione facultatum plus semper tribuit,
quàm rationi. Nihil enim citius mulieribus
menses movet, nil promptius viris hæmorrhoides
ciet aloë. Necessum igitur est, ut orificia vena-
rum aperiat : quas aperire & subtilitate sub-
stantie sue, & amarore, & calore, & acrimonia
credimus. Quæ enim talia sunt, ea *αὐροσποικιλία*
censentur. Vis adstrictoria aperitivam in aloë
non impedit. Scimus enim, utramque etiam alijs
inesse simplicibus : v. g. absinthio, rhapontico, rha-
barbaro, &c. Neque facultas emplastica aperi-
tivam tollit. Foris namque aloë apposita gluti-
ne suo venarum osculis quasi operculum quod-
dam imponit. Intus verò usurpata eadem sua
tenuitate, calore, acrimonia & abstersiva virtutē
recludit. Vulnera glutinat facultate adstringen-
te, siccante & detergente. Vasorum verò oscula
diducit qualitatibus enumeratis. Sanguinis pro-
fluvium foris coercet potestate adstrictoria & em-
plastica. Intus adhibita idem promovet faculta-
te alia, quæ jam exposita. Non enim sub-
stantia sua emplastica ad venas per-
venit, sed virtute subtiliore,
quæ aperitiva.

F I N I S.

21a 2663

ULB Halle 3
006 549 195

1009

MA

6

